

Természeti károk

Nagy erővel vonultak ki a tűzoltók 2008. július 27-én, vasárnap délután négy órakor, amikor kigyulladt egy 45 hektáros búzatábla Nárai és Ják között. Az oltásnál a tűzoltók 6 autóval vettek részt. A tűz oltását nehezítette az erős szél, és a beázott talaj is. Ez utóbbi miatt a tűzoltóautók nem tudtak rámenni a földre, így a tűzoltóknak gyalogosan kellett megközelíteni a bokáig érő sárban az égő búzatáblát. A tüzet a lánglovagok mintegy másfél óra után körülhatárolták és megfékezték, emberélet nem volt veszélyben, viszont az anyagi kár tetemes. Sajnos az erős szél miatt, szinte a teljes tábla megsemmisült. A megközelít-

Vízért indult a tűzoltóautó

Néhány nappal korábban, július 23-án kereken 23 riasztást kaptak a szombathelyi tűzoltók, ebből három Nárai eset volt. E napon, szerdán talán a hidegrekord is megdőlt, hideg, esős, szeles, olyankor a 80 km/órás sebességet is meghaladó egész napos vihar tombolt Náraiban. A tűzoltók először 15 óra 21 perckor kaptak riasztást, miszerint Nárai és Pornóapáti között fa dőlt az útra,

16 óra 19 perckor Nárai külterületén szintén egy fa dőlt az útra, majd az esti órákban 19 óra 04 perckor pedig az Ady Endre utcából jött egy riasztás, miszerint egy fa dőlt a házra, tudta meg lapunk a Szombathelyi Tűzoltóság illetékesétől. A vihar nem csak itt, hanem még számos más helyen is okozott problémákat. A Petőfi Sándor utca egyik házánál egy diófát tört ki, több helyen kisebb fákat csavart ki, illetve a falu középső részén egy betonkerítést döntött le az erős vihar, és gyakoriak voltak az áramkimaradások is.

Németh Tamás

45 hektáron égett a búzatábla

hetőséget akadályozta a Kossuth Lajos utcában a labdarúgópályánál az út mindkét oldalán parkoló autók sokasága. Később már a tűzoltóautók Ják irányából közelítették meg a tüzesetet.

Közélet

2006–2010-es önkormányzati ciklus közepéhez érve szeretném megosztani tapasztalataimat a mögöttünk álló két év vonatkozásában. Az új testület nagy tervekkel és lendülettel indult neki az előtte álló ciklusnak. Út-, járdafelújítás, autóbuszvárók és környezetük átépítése, Művelődési Ház, temető-rekonstrukció, új közparkok, parkolók kialakítása, kulturális élet megreformálása stb. Azonban úgy tűnik, mára mindez csak ábránd maradt. Szomorú, de ki kell jelentenem, hogy a haladás, és a fejlődés elé a legnagyobb gátat a polgármester és a jegyző egymással szembeni lojalitása gördíti. A

ciklus indítása után közvetlenül, mint ahogy az előterjesztésemben volt, kezdeményeztem a Kolonics-ház megvásárlását közpark, parkoló céljára, és sikerült is tető alá hozni a szerződés előkészületeit, aminek következtében hozzájuthatott a település a faluközponti területhez. Rögtön ezután pályázatot írtunk ki előterjesztésemre egy olyan kvalitású személyt keresve, aki alkalmas lehet a Művelődési Ház vezetésére. Jelentkezett is a felhívásra hét népművelő végzettségű személy, közöttük egy Nárai. Említésre méltó az a Szombathelyen élő ifjú hölgy is (az ország más részéről költözött ide), aki korábban olimpián és jelentős világversenyekeken aratott

Folytatás a 2. oldalon

Közélet

Folytatás az 1. oldalról

elsőprő győzelmeket. Ő főállásban Szombathelyen sport és kulturális pályázatokat, pályázati pénzek elosztásával foglalkozik. Emellett újságíró diplomáját hasznosítva az egyik ismert újság szerkesztője, alkalmi szerkesztő-riporter a Szombathelyi Tv-nél. Mondjam azt, jelképes 30.000 forintért vállalta volna, hogy heti két alkalommal programokkal várja fiataljainkat, vezeti a könyvtárat, alkalmi kirándulásokat, túrákat szervezett volna, és gondoskodott volna a gyermeknapról, nyugdíjasklubról, anyák napi, hósi- és egyéb megemlékezések megszervezéséről. Vállalta volna továbbá a Falu Tv, és Nárai Hírmondó megreformálását is, és gyaníthatóan a kiírásra kerülő pályázatokról is szakszerűen gondoskodott volna. Mindezt a polgármesterünk azzal keverte le, hogy ebben a faluban nem mindenki olyan okos mint én, „ezeknek” nincs szükségük népművelőre, és különben is horribilis pénzbe kerülne. Javasolta a hölgynek, dolgozzon egy hónapot ingyen itt Náraiban, és utána eldönti, hogy folytathatja-e. Mondta mindezt – egy olyan személynek, aki az egész országot képviselte évekig sikeresen világversenyekeken, ahelyett, hogy megtszolgáltatásnak vette volna jelentkezését – azok után, hogy előtte közel 50.000 forintos tiszteletdíj-emelést kért a testülettől. Ezzel párhuzamosan kezdeményeztem óvodánk elnevezését Nárai Aranykapu Óvodára az egyediségre törekedve (ilyen néven Vas megyében nem működik óvoda), és ennek feliratozását az épületen. Ennek kivitelezését teljesen ingyenesen vállalta volna egy a településünkre költözött rajztanár, aki ilyesmivel is foglalkozik. Sajnos erről már kétszer is szavazott a testület, legutóbb mindenki igent mondott rá, azonban a jegyzőkönyvből ez a rész valahogy kimaradt, máshogy jött át. Ez sajnálatos szegényfoltja Nárainak, hogy az önkormányzati jegyzőkönyvek sok esetben nem a valóságot tartalmazzák, tele vannak csúsztatásokkal.

Poszítívumként könyvelem el, hogy kapcsolataim révén vendégszereplésre hívhattuk a Győri Nemzeti Színház művészeit, akik feledhetetlen élményben részesítették a gyermekeket. Majdnem folytatásra is sor került, azonban a korábban lebeszélte előadást polgármesterünk visszamondta. Nyilván tudja, hogy miért. Terveim szerint évi két, esetleg három alkalommal szerepeltek volna Náraiban a győri művészek.

Az általam felvázolt javaslat megvalósítása után (a részleteket nem taglalva) a Falu Tv műsor struktúrája teljesen megújult volna, szakképzett népművelő (is) állna a Művelődési Ház élén, és mindez havi cirka 100.000 Ft megtakarítást eredményezett volna. Ez éves szinten 1.200.000 forint, jelen négyéves ciklusra vetítve pedig közel ötmillió forintos megtakarítást eredményezett volna úgy, hogy a másik oldalon minőségi javulás állt volna be. Mint transzportbeton-üzemvezető a Nárai önkormányzat részére biztosítottam egy 50% kedvezményű projektárat, így gyakorlatilag csak ebből lehetőség lett volna akár 10 millió forint értékű beton elszállítására a járda- és útrekonstrukcióhoz, de ennyire nem is lett volna szükség a teljes helyreállításához. Mondjam azt, hogy mára az összes járdát helyreállíthattuk volna, és jelenleginél is jobban állnánk anyagilag? Továbbá mindig is elleneztem azt a szerződést, amelyet a polgármester egy ügyvédi irodával kötött. Ennek értelmében havonta fix összeget fizet részére Nárai,

cserébe „jogorvoslatot” kapunk. E szerződés értelmében a mostani négyéves ciklusban pont annyit fizetünk ki az ügyvéd számára, amennyiből a két faluvégi autóbuszváró helyiséget átépíthettük volna igényes téglafa-cserép kompozícióból. Továbbá nem tartom helyénvalónak azt sem, hogy a szolgálati lakásból az előző lakót azért küldte el a polgármester, mert kevesellte a havi díjat, míg a mostani „bérlő” (alkalmazottja) ugyanezt ingyenesen lakja – felújítás fejében –, azonban az elmúlt években semmiféle

felújításnak nyoma sincs. Ez talán még nem is lenne nagy tragédia, azonban a „bérlő” helyett az összes közüzemi számlát évek óta az önkormányzat fizeti! Ezt számos alkalommal szóvá tettem üléseken. Útfelújítást is mindössze az Arany János utcára vonatkozóan sikerült kiharcolni, azonban úgy tűnik, hogy a 2007-ben lerakott alapra a kétrétegű felületi zárás csak 2009-ben kerül fel. Szinte minden gyűlésre előterjesztésben beadom a bekezdésben szereplő problémák orvoslására történő megoldáskeresést (járdák, utak, Művelődési Ház, temető stb.). Sajnos polgármesterünkötől csak olyan válaszokra telik, hogy „ötletszinten akár beszélhettünk is volna róla”, vagy hogy „megkaptam az előterjesztést, de a harmadik sornál tovább nem is olvastam”, vagy pl. a temető-kastély közötti rész esetén: „ott díszkővel kirakott járda készül, minek felújítani, csak kétszer költenénk rá”. Ezek után év elejei holt szezonban saját cégével a testület felhatalmazása nélkül mégiscsak „megigazította” a régi lapokat, ami nem kis pénzbe került a falunak. Kérdés, hogy ez viszi-e előre Nárait. Még számos ilyen húzás történt, aminek következtében az önkormányzat felé „beszámológ”, sajnos nagyon az a véleményem, hogy pénzügyileg sokkal előbbre tarthatna falu, ha nem születnének ilyen káros pénzügyi manőverek. Ennél már csak a múltkori bejelentése lepott meg jobban: vásárolt ezt-azt számla nélkül az önkormányzat részére az idei évben több mint 300.000 forint értékben, gondolkodjunk el, hogy hogyan tudjuk kifizetni számára. Lóránth Csaba képviselőtársam azután érdeklődött, hogy mégis mikre költött, azt a választ kaptuk, hogy majd egyszer madáryelven elmondja. Egy biztos: a számla nélküli kifizetésre mód nincs, az ilyen (felhatalmazás nélküli) beszerzés kifizetése is madárpénzben történik.

További, még ennél is nagyobb gond, hogy lassan 2009-be érünk, és nincs elfogadva a 2007. évi zárszámadás. Ennek okai 2003-ig nyúlnak vissza, amikor még az előző testület megszavazta, hogy a falu lakóparkot létesít. Megindultak az előkészületek, több mindenre születtek kötelezettségvállalások, megrendelések, szerződések, melynek értelmében a 72 telkes lakópark Nárai község tulajdona lett volna, így természetes, hogy a szerződésekből eredő kötelezettségvállalások és kifizetések is a falut terheltek. Így történt, hogy több millió forintot fektetett a falu a lakópark előkészületeibe, majd egy hirtelen döntés értelmében a falu kihátrált a lakópark megvalósításából, mivel onnantól kockázatosnak ítélte a megvalósítását. Ugyanaz a polgármester vállalkozóként, saját cégén keresztül már nem ítélte kockázatosnak a projekt megvalósítását. A fő problémát abban látom, hogy az előkészületek (rendezési terv, szakhatóságok, vízjogi, csatorna, villamos, ki tudja milyen szerződésből eredő kötelezettségek) jórésztben a falut terheltek, a kifizetések közpénzből történtek, és utólagos elszámolás formájában ezt a „kockázatos” projektet továbbvivő cég nem térítette meg a falu számára. Innen nézve olyan a vetülete a dolognak, hogy a polgár-

mester a saját 72 telkes lakóparkjának megépítését jórésben a falu kasszájából fizette ki – ezért kellett gyorsan az iskolát is bezárni, hogy hirtelen pénz álljon a házhoz. Azonban jogi oldalról vizsgálva mégsem adódhat ilyen képzetünk, hiszen csak azt láthatjuk, hogy a sorba rakott korábbi önkormányzati jegyzőkönyvek, szerződések az előbbi megállapítást tükrözik. Mái tisztázatlan, hány millió forinttal károsult a település e húzás miatt.

Visszatérve a kérdéses 2007. évi szárszámadáshoz, az évben is többször módosult a költségvetés, majd eljött a zárszámadási rendelet elfogadása. Ezt először a jegyző és a polgármester számok nélkül kívánta elfogadtatni, mondván a számok csak ügyvis számok. A testület ezt elutasította, azonban a következő alkalommal egy a korábban tárgyalt költségvetéssel köszönő viszonyban sem lévő került a testület elé. Egyszerű kérdésre két órán keresztül állták a sarat, nem kaptunk választ, hogy miért szerepel az Egyéb dologi kiadásnál a korábban tárgyalt minimális összeg helyett milliós tétel. Az ügy odáig fajult, hogy 3 tagú bizottság állt fel a tétel kiderítéséhez. Mint megállapítást nyert, ez is egy 2003-ban kötött jogügyletből eredő követelés, amely abban az évben keletkezett és teljesült, de átfutó tételen szerepelt évekig, és a testület tudta nélkül kívánták 2007-ben aktiválni. Mivel erről korábban nem volt szó, határozott kérdésre sem felelt a jegyző, sem a polgármester – azok után, hogy a közben elkészült belső ellenőri jegyzőkönyv már tartalmazta ezt a „rendetlenséget”, amit a jegyző látványosan fel is olvasott, azonban az idevonatkozó mondatot „kifejtette” –, ezért evidens, hogy ezt a békát a képviselők többségének torkán egyszerűen nem lehet lenyomni. Felmerültek olyan javaslatok, miszerint ezt az összeget (is) térítse meg a falu részére a lakópark hasznélvezője, és amíg ez nem történik meg, addig függőben marad a 2007. évi zárszámadási rendelet. Itt megjegyzem, hogy óriási probléma volt az is, hogy a zárszámadás készítője az előirányzat módosítása nélkül tért el a korábban elfogadott számoktól.

Ezekből az ügyekből adódnak a külső szemlélő számára érthetetlen magyarázkodások, törvényességi észrevételek, bírósági perek, amelyek mögött személyes érdekek húzódnak meg, és ebben a harcban többnyire nem az önkormányzat, a széles társadalmi közösség a győztes. A rendelkezésre álló adatok szerint nem lehetett rossz üzlet a magántulajdonú lakópark részben közpénzből való megvalósítása. Igaz, kellett ehhez az előző testület jóváhagyása (vagy megvezetése) is. Ugyanakkor a mostani képviselő-testület többsége – véleményem szerint – szeretné elejét venni a koncepcionális kérdések nyitottsága miatti mostani és további vitának.

Sajnos óvodánkkal sem könnyebb a helyzetünk. Nemrégiben telt le az óvodavezetők első 5 éves ciklusa. Törvényi előírásoknak megfelelően pályázatot írtunk ki, amelyre csak a korábbi óvodavezető, Simon Ferencné pályázott. Sajnos tudomásunkra jutott, hogy volt több érdeklődő is, akik telefonon azt a választ kapták a Polgármesteri Hivatal dolgozóitól, hogy az állás be van töltve, ez a pályázat pedig csupán amolyan kötelező formáság. Mint mára közismert, a testület nem fogadta el Simon Ferencné pályázatát, így ideiglenes megbízásban látja el 2009. január végéig, ekkorra új pályázat kiírására fog ismételt sor kerülni. Jőmagam most sem rejtem véka alá véleményemet: egyrészt a szülőktől kapott negatív visszajelzések alapján arrogáns, nem gyermekcentrikus viselkedése miatt utasítottam el pályázatát; valamint arról a tényről, hogy hat gyermeket kértek át a

szülők másik csoportba, vagy vitték más óvodába, mert nem érezték itt biztonságban, továbbra is az a véleményem, hogy az ilyen személy nem hogy óvodavezetőnek, de óvónőnek sem alkalmas. Más vonatkozásban pedig, annál többre tartom óvodánkat, hogy ne elégséges bizonyítvánnyal rendelkező vezetője, óvónője legyen.

Sajnálatosnak tartom, hogy előterjesztéseim, javaslataim a testületi üléseken nem kellő súllyal kerülnek napirendre. Ennél még sajnálatosabb, hogy polgármesterünk az eltelt két év alatt nem tett le az asztalra egy egymásra épülő egészséges, kerek fejlesztési javaslatot! Persze hirtelen vezérelt, egymástól távolálló ötletekből nem volt hiány. Ilyen előterjesztése volt pl. az, hogy alkossunk rendeletet, hogy Náraiban ezentúl közmű nélküli telkét senki se közművesíthesse. Ha pedig valaki mégis szeretne közművet saját telkére, fizessen jóval több, mint hárommillió forintot az önkormányzat részére. De ugyanilyen hajmeresztő ötlet volt az is, hogy építsünk déli elkerülő utat Náraiban, így a nehézjárműveket, traktorokat, kombájnokat ki tudnánk tiltani a faluból, azok nem károsítanák útjainkat. Ez még elmélet szintjén oké, de a traktorosok is Náraiban laknak nem? Kimenne a falu egyik végére, hogy felmenjen az elkerülőre, hogy visszajöjjön a Kossuth utcán vagy a másik faluvégén? És mindez mennyibe kerülne Nárainak? Biztos, hogy ez most a legkardinálisabb probléma? De ugyanilyen meglepő ötlet az is (és ez máig tartja aktualitását), hogy a lakóparkjában egy kerítéssel, kapuval körbezárt, sétányokkal övezett játszóteret képzelt el, ami cirka húszmillió forint alatt megállna, részben pályázati forrásból. Persze az óvodából szanált udvari hinták, mászóakák pótlása – az óvodavezető javaslatára – nem szükséges, ne hintázzon a gyerek, hanem foglalkozzon készségfejlesztő játékokkal.

Sajnálatos, hogy a tenni akarásra fordítható idő és energia a szinten tartáshoz is kevés. Fejlesztési elképzeléseim továbbra is változatlanok: a teljes járdahálózat felújítása, új szakasz építése a Millenniumi park oldalán, szeretném, ha megvalósulhatna az utak karbantartása, rossz szakaszok cseréje, mindhárom autóbuszváró helyiség teljes cseréje, környezetük rendbetételével. Sajnos a két faluvégén négy autóbuszöböl kialakításra benyújtott pályázaton negatív elbírálásban részesült Nárai. Továbbra is megoldandó feladat a Művelődési Ház korszerűsítése, megfelelő személyi vezetéssel. A temetőnkre is férnémi korrekció: korlátfestés, kerítésépítés, karbantartás, funkcióját veszített hősi emlékmű, fészter elbontása, wc kialakítása. Továbbra is célkitűzésem, hogy az óvodában újra legyen hinta. Szeretném, ha községünkben is megvalósulhatna a szelektív hulladékgyűjtés, elképzeléseim szerint a település három autóbusz-megállójának környéke lehet alkalmas három hulladékgyűjtő sziget kialakításához.

Tiszteletdíjamat továbbra is közcélra fordítom: a 2006. évit az önkormányzat számláján hagytam járdafelújítási célból, a 2007. évit a Nárai Sportkör részére utalványoztam, akik mezcserehez kérték támogatásul. Ez évi tiszteletdíjamat pedig a plébániaépület felújítására fordítottam, a Nárai Templomért Alapítvány számlájára került az összeg.

Tisztelettel köszönök minden eddigi biztatást, véleményüket, észrevételeiket, javaslataikat továbbra is várom személyesen, telefonon, de e-mailen is, ahol már egyre többen keresnek önkormányzati ügyekkel, a Nárai Hírmondó egyes cikkeivel kapcsolatos hozzászólások miatt. Ezúton is köszönöm és várom mindenki véleményét, javaslatát!

Németh Tamás

Aludjunk rá egyet!

Egy átlagos felnőtt hét és fél órát alszik éjszakánként. Ez a mennyiség egy-két órával kevesebb, mint amennyit elődeink megszoktak. Mintegy száz évvel korábban, az izzólámpa elterjedése előtt ugyanis egy éjszakai alvás kilenc óráig tartott. Manapság nap mint nap „alvásadósságot” halmozunk fel, pedig az alvás nem luxus, szükséglet. Az alvás olyasmí, mint a leve-

gő: nem figyelünk rá addig, míg elegendő jut belőle. Ám ha hiányzik, megcsínyli testünk, lelkünk. Az alvás felelős többek között bizonyos hormonok termeléséért, az adrenalinraktárak feltöltéséért, az energiaháztartás megújulásáért, a tanult ismeretek rögzítéséért és a napközben szerzett élmények feldolgozásáért.

Alvási ciklusok: Az alvást alvási ciklus jellemzi. Egy teljes ciklus négy szakaszból áll, és összesen mintegy 90 percig tart. Amint egy ciklus véget ér, egy másik kezdődik. Az alvó ember izmainak állapotából, szemének mozgásából és agyi tevékenységének intenzitásából lehet következtetni arra, hogy éppen melyik szakaszban jár. Az átmenet az alvás előtti néhány percet jellemzi. Az izmok elernyednek, a szem mozgása lelassul, a légzés üteme mérséklődik. Az agyi hullámok frekvenciája és amplitúdója csökken. A felületes alvás szakasza viszonylag éber periódus. Ilyenkor nem álmodunk és viszonylag könnyen felébredünk. A mély alvás szakaszában agyi tevékenységünket a lassú hullámok jellemzik.

Ilyenkor nehezebb felébreszteni bennünket. Ebben a szakaszban termelődik a növekedési hormon. Az álomalvás a legérdekesebb szakasz, ilyenkor ugyanis álmodunk. Ezt a fázist gyors szemmozgás (REM) jellemzi, ugyanakkor az izmok teljesen ellazulnak, miközben a légzés és a keringés működik. Az ébreszthetőségi küszöb itt a legmagasabb. Persze ilyenkor is képesek vagyunk fel-felriadni, ezek az úgynevezett mikroébredések. Ilyenkor pár másodpercre megváltozik az agyi tevékenység, és gyors döntést hozunk: olyan körülmény zavart-e meg, amely miatt fel kell ébrednünk és menekülnünk kell, vagy nincs veszély és folytathatjuk az alvást. Az álmofázisban történik a memória konszolidációja is, azaz ilyenkor „szkenneljük” az előző napi történéseket.

Alváslabor. Ha valamilyen panaszunk van az alvással kapcsolatban, beszéljünk erről orvosunknak. Ő megpróbálja feltérképezni, mi állhat ennek a hátterében. Ha semmilyen szervi okra nem derül fény, akkor érdemes alváslaborban is vizsgálatot végezni. Az alváslabor egyágas szobáiban speciális készülékkel figyelik a páciens alvás közben jellemző élettani paramétereit, és számítógéppel meg is jelenítik azokat. Megfigyelhető így sok egyéb mellett a szív- és légzőrendszer, az agyi elektromos tevékenység, az izomtónus, a szemmozgás, az alvó testhelyezete, mozdulatai, horkolása. Az alváscentrumban az alvászavarral küszködő betegeket nappal is vizsgálják. Naponta öt alkalommal azt figyelik meg, hogy sötét szobában, teljes nyugalomban milyen gyorsan alszik el a páciens, mikor jelenik meg az első, másfél perces alvás.

Dr. Nedeczky Éva
házi orvos

Tisztelt Olvasó!

Jelen írásommal a gyermekkori szűrővizsgálatokat szándékozom ismertetni. A szűrővizsgálatok 0-3 éves korig a rendelőben tanácsadások keretén belül, 3 éves kortól óvodaorvosi és iskolaorvosi vizsgálatokkal történnek. Újszülött kori vizsgálatok: Idegrendszeri vizsgálat: elemi járás, fogó-, szopóreflex, kúszási reflex megléte az ép idegrendszert bizonyítja. Az izom-

tónust, valamint a kutacs nagyságát, szintbeli helyzetét is vizsgálni kell. Érzékszervi vizsgálat: Szemészet: a pupillák egyforma mérete, fényre való reakciók (szűkülés, tágulás). A szemek újszülött korban nem mindig párhuzamos állásúak. A „kancsalság” újszülötteknél még nem feltétlenül kóros. A könnycsatorna esetleges elzáródását is vizsgáljuk. Hallásvizsgálat: megfelelő erősségű és frekvenciájú hangra a csecsemő reagál. Kardiológiai vizsgálat: szívhangok tisztasága, frekvenciája. Kiszűrődnek a billentyű-rendellenességek, a kamrák és a pitvarok közötti kóros áramlás (shunt), a születés után kórosan fennálló ébrényi vezeték megléte (Ductus Botalli presistens). Az aorta esetleges szűkületét (Coartatio aortae) a lágyékahajlatban lévő arteria tapinthatósága zárja ki. Fontos a bőrszín megítélése. Az újszülött vizeletürítésének módja is megfigyelendő, illetve rá kell kérdezni (sugarban, akadozva, vagy spirál formában történik-e a vizezés). A spirál formula uretra billentyűt valószínűsít. Ez esetben a vizezési akadályt meg kell szüntetni. Genitáliák vizsgálata.

Gyermekortopédiai szűrések csecsemőkorban (Gyosz). Gyosz I. az újszülött osztályon 5 napos korban, Gyosz II. 3 hetes korban, Gyosz III. 3 hónapos korban. A csontozat végigtapintása (koponya, mellkas, végtagok, gerinc). A nyak szabad mozgása. A kulcsont épsége. Születés alatt előfordulhat az ún. „zöldgally” törés, mely kezelés nélkül gyógyul. Nagyon ritka a csont haránttörése. Ekkor a felső végtag is bénulhat, sürgős idegsebészeti és balesetsebészeti műtétekkel lehet korrigálni. A csípőszűrésnél nagy jelentősége van a családi anamnézisnek (családban előfordult csípőficam stb.). Ilyenkor orthoped szakrendelésre kell küldeni a kis beteget, ahol a csípő- és ultrahangvizsgálatot végeznek.

Ha a családban nem volt öröklődő megbetegedés, alapos fizikális vizsgálatot végzünk. Az alsó végtagok hossza a combcsontok terpeszhetősége a comb és a farpofák redőinek szimmetrikussága. A lábak tengelybe állását, valamint a bokák mozgását is vizsgáljuk. Dongaláb- és sarokláb-elváltozásoknál szintén szakrendelésre utaljuk a gyermeket. Minor anomáliák vizsgálata: olyan lényegtelennek tűnő elváltozások észrevétele, melyek mögött belszeri és vagy chromosoma betegségek fordulnak elő. Ilyen pl. a járulékos mellbimbó, melynek hátterében vesefejlődési rendellenesség is gyakoribb. Status vizsgálatok: 3, 6 hónapos, 1, 2, 3, 5 éves korban. Oltások: 2, 3, 4, 15, 18 hónapos, 6 éves korban (az oltások alatt is meg vannak vizsgálva a gyermekek).

Három hónapos kor: testméretek, testsúly, idegrendszer, látás, hallás vizsgálata, az addig negatívoknál ismételt orthopediai szűrés, BCG/TBC elleni oltás heg pozitívitásának vizsgálata.

Hat hónapos kor: testméretek-, testsúlyellenőrzés, BCG heg negatívoknál újraoltás, mozgásfejlődés.

Egyéves kor: test- és súlyméretek, hallás, látásvizsgálat, mozgás fejlődésének a megítélése, fogazat vizsgálata. Beszédfejlődés.

Kettőéves kor: megegyezik az egyéves vizsgálattal.

Hároméves kor: azonos az előző évi vizsgálattal és vizeletvizsgálat, valamint műszeres hallásvizsgálat is hozzátartozik, vérnyomásmérés.

Ötéves korban: iskolaérettségi elővizsgálat védőnő által végzett kiegészítő anamnesissel.

Az óvodai és az iskolai vizsgálatokat iskolaorvos végzi. Óvodai vizsgálatok évenként, iskolai vizsgálatok 1., 3., 5., 7. és 8. osztályban történnek. Köszönöm a figyelmüket!

Dr. Halász Ernő

gyermekgyógyász szakorvos, gyermekgyógyász háziorvos

Szobatisztaságról...

Ez amire minden gyermek megéri, és egyáltalán nem kell rá tanítani – meglete mégis a szülői képességek első mércéje a rokonok, szomszédok szemében. Most beszéljünk arról, mivel segíthetjük a dolgok természetes menetét és mik a leggyakoribb buktatók.

Személyes minta. Ne legyen tabu, hogy a többiek miért járkálnak be a vécébe! A gyermek néha mehesse be anyával, apával, tesóval, s akkor 2 éves korára többé-kevésbé pontosan tudni fogja, miként is csinálják ezt a nagyok. (Nekik nincs pelenkájuk, mégsem pisisek. A vécé lehúzása zajos dolog, s hogy a dolgok eltűnnek benne). Persze azt is jó megértetni vele, hogy ilyenkor apa, anya néha magányra vágyik – s gyermekszertet ide vagy oda –, a hosszabb dolgok idején néha igenis be lehet csukni az ajtót.

Kíváncsiság és testi érettség. Amikor a 2-3 éves gyermeket éredekelní kezd, hogy honnan jön a pisi, hová tűnik a kaki, itt az idő, hogy levegyük róla a pelenkát. Hiszen valószínű, hogy a kíváncsiság testi érettséggel is párosul. A pelenka túl korai levétele ugyanakkor épp olyan káros, mint a túl késői. Ha siettetjük, sok kudarc éri, s az rögzül, hogy neki „semmi se sikerül”. Ha viszont elhúzzuk a dolgot, s 4-5 évesre is pelenkát adunk ha hosszú útra indulunk, akkor azt tanulja meg, hogy nem kell felelősséget vállalnia a dolgokért, nincs tétje annak, hogy ő mit akar, mit tud.

Vegyük elő a bilit! A nyár a legideálisabb időpont a szobatisztaság tanulására. Nem kell a gyereket sok ruhadarabból kihámozni, ha pisilnie kell. A pici is örül, ha pucérkodhat egy kicsit. Nem kell félnünk a megfázástól, egy kis nedvességtől sem. Két-három váltás ruha, bugyi, zokni, kis helyen elfér, egy zacskó pedig elnyeli a pisis ruhákat. A legtöbbször a bilit használjuk, de van aki rögtön vécészikatóval kezd. Ez megijesheti a kicsit, fél az alatta tátongó mélységtől, s nem mer produkálni. Persze itt is lehetnek kivételek, legyünk nyitottak és alkalmazkodjunk a gyerek igényeihez!

Semmi cirkusz! Ha sikerül elérni a biliig, dicsérjük meg! Nem kell körbeugrálni, csak dicsérjük meg, hogy milyen ügyes. Ha nem ért oda csak elindult, ez is már fél siker. Dicsérjük meg a próbálkozást! Ha becsorog, cseréljük ki szó nélkül a ruháját, takarítsuk el a baleset nyomait! Ez is a tanulási folyamat része. Ha nagy hisztit csapunk körülötte, akkor csak azt látja a gyermek, hogy ez is egy eszköz figyelmünk felkeltésére.

Megerősítés a könyvekből és az ismerősöktől. Ez irányú szakirodalomból bőven jut (pl.: Dr. Gabriele Haugh–Schnabel: A bili tudománya). Sokat segíthet egy nagyobb gyermek dicsérete, vagy a nagymamák öröme. Ha a szomszéd gyermek már nem pelenkás, járjunk velük

össze, s a mi kicsinket ez előbb-utóbb utánzásra csábítja. GYAKORI BUKTATÓK...

Rokonok és nagymamák. Egy nemzedékkel korábban egészen más szokások uralkodtak. A textilpelenka és a kézi mosás korában különösen fontos volt, hogy hamar szobatiszták legyenek a gyerekek. Sokszor még az ülni sem tudó kicsiket is bilire rakták. Ez az oka, hogy sok nagymama szörnyülködik manapság: „Ez a gyermek még mindig pelenkás?” Nem könnyű meggyőzni a nagyikat, van, akit nem is lehet. Lényeg, hogy az anya biztos legyen benne, a pelenkakérdésben neki van igaza.

Teljesítménykényszer. Csoki, baba, kisautó – mi mindent ígérnek a szülők, hogy elérjék a céljukat! De a módszer általában nem vezet eredményre, csak a hisztivel végződő játszmák sorát hosszabbítja. Hiszen a gyermek nem azért nem akar szobatiszta lenni, hogy kibabráljon szülei, hanem mert fél, mert még túl kicsi, vagy éppen, mert nem akar nagy lenni, hiszen a kistestvérének is ez van. Türelem és nyugalom, mi sem azért járunk vécére, mert valaki pénzt ad érte, hanem mert ez a természetes. Az lesz a gyermeknek is, ha kívárujuk.

Esti pelenka. A nappali szobatisztaság után a következő lépcsőfok a délutáni, alvás közbeni, majd az éjszakai pelenkánélküliség. Érdemes fokozatosan haladni. A délutáni alvás során megtanulja álmában is ellenőrizni a helyzetet, és visszatartani vizeletét. Ha ez meg van, akkor érdemes megvárni ameddig a gyerek kéri, hogy vegyük le róla az éjszakai pelenkát. Ez általában akkor következik be, amikor pár hete már reggelente is száraz a pelenka. Fő a türelem, az is előfordulhat, hogy a nappali és az éjszakai szobatisztaság között évek telnek el.

Kaki csak pelenkába. Egyáltalán nem ritka gond, hogy a pisi régóta már bilibe megy, de a kakiláshoz kéri a pelenkát. A gyerek már szobatiszta, hiszen érzi mikor jön az inger és szól is időben. De akkor miért kell a pelenka? A szülők a kakival „furcsán bánnak”, nem engedik, hogy belenyúljon, játszon vele, lehúzzák a zajos vécébe és nyomtalanul eltűnik. Azt hiszi, hogy a kakilással valami rosszat tesz, így elbújva csinálja. A pelenkához is azért ragaszkodik, mert ebben érzi biztonságban magát. Engedjük pelenkába végezni dolgát, nehogy visszatartsa s komoly szétkredés alakuljon ki. Kitarás, előbb-utóbb majd ez is lekerül róla.

Csillogó-villogó bili. Van zenélős, villogós, autós, teknősbékás stb. De miért is kellene a bilivel játszani? Nem hiszem, hogy pisilés közben is a Für Elise-t kell hallgatni, mi sem örülnénk, ha zenélne alattunk a vécé. Nem jobb egy kis nyugalom és csend ilyenkor? A jó bili sokkal fontosabb tulajdonsága a széles perem, amin kényelmes ülni és az elől található magasító, hogy „hegyesen” pisiléskor ne legyen minden pisis. A bilibe ne engedjünk játékokat pakolni és tartsuk a vécében. Hisz a vécézés nem játék, s a bili se legyen az! Sok-sok türelmet és kitartást kívánok gyermekük szobatisztaságának kialakításához.

Molnárné Németh Emma

védőnő

Horváth József Tanár Úr Aranydiplomát vehetett át

2008. augusztus 30-án, a Nyugat-magyarországi Egyetem évnyitóján, a hagyományokhoz híven átadták az arany- és gyémánt-diplomákat. A Sportházban megrendezett ünnepségen jelen voltak Szombathely városának előljárói, az egyetem vezetése, az első évfolyamosok, az ünnepeltek és az érdeklődő hozzátartozók. Községünk lakója, Horváth József Tanár Úr Aranydiplomát vehetett át. Horváth József és a még szintén megjelent 12 osztálytársa 50 éve szerezte pedagógusi diplomáját. Ez azonban nem lenne elég az elismeréshez, ők mindannyian legalább 20 évig pedagógiai munkát végeztek. Horváth Tanár Úr nyugdíjazásáig pedagógusként dolgozott, 18 évet Náraiban tanított. Kérésünkre így vallott pedagógusi életútjáról:

Csalódások című színdarab

Országos Sportnapok a Népstadionban

„1939. július 7-én születtem Náraiban. Szüleim és tanárain segítségével határoztam el, hogy pedagógus leszek. 1958-ban szereztem tanítói oklevelet, majd történelemből felsőfokú tanári végzettséget 1970-ben. Sorikifaludra kerültem tanítani, majd 1959-től 1977-ig szülőfalumban dolgoztam. Pedagógiai munkám elismeréseként 1965-ben, 26 évesen a megye legfiatalabb igazgatója lettem. Általános isko-

1968, Négytusa

lai tanítványaimmal kimagasló eredményeket értem el. A járási, megyei, területi sport és kulturális versenyeken, bajnokságokon még országos döntőn is részt vehettünk. A tanítás mellett a falu kulturális és sport életét is irányítottam. A kultúrotthonban vetélkedők sorát rendeztem, szinte minden évben, a fiatalok révén

30-40 versenyzővel. Pezsgő színjátkozó életet hoztam létre. Volt olyan időszak, amikor egyszerre tanítottam háromfelvonásos darabot általános iskolásoknak, felnőtt fiataloknak, idős TSZ tagoknak. Néhány sikeres darab: Csipkerózsika, Csalódások, Virág-

Horváth József életútját mondják el

zik a hárs, Falusi verebek, A kőszívű ember fiai. Sok időt szenteltem a fiatalok sportolásának szervezésére, aktív sportoló voltam, egyben a sportkör elnöke is. Sok sportágban versenyeztünk: atlé-

Megyei tömegsport-döntő Kőszegen

tika, kézilabda, tömegsport. Volt olyan megyei döntő Kőszegen, ahol 60 versenyzővel vettünk részt. Az Országos Sportnapokra is eljutottunk, a Népstadionban versenyeztünk. Labdarúgóimmal a megyei első osztályig jutottunk. Több évig magam is rúgtam a labdát, majd a csapat edzője lettem. Hosszú évek során vezettem a Balatonberényi Úttörőtábort, 300 résztvevővel és a megyei Vöröskereszt tábort. Pedagógiai és társadalmi munkámat jutalommal és kitüntetéssel ismerték el. 1977-ben kerültem Szombathelyre, ahol a város művelődésének irányításában kaptam szerepet az óvodától a főiskoláig. 1984-ben választottak meg a Dózsa György Általános Iskola igazgatójának. Tizenegy évig irányítottam az iskola oktató-nevelő munkáját. Az iskola megszűnésével mentem nyugdíjba. Ezután még öt évig voltam Náraiban a kultúrotthon igazgatója. Most már csak a nyugdíjasok nyugodt, csendes életét élem.”

Dr. Gadányi Károly, a Nyugat-magyarországi Egyetem szombathelyi dékánja adja át az Aranydiplomát

Az Aranydiplomához mi is sok szeretettel gratulálunk!

Marton Melinda

Hitélet – Rózsafüzér

Sok keresztény kedves imádsága. Október hónapban különösen imádkozzuk. Jákon 100 gyermek van az óvodában, és október hónapban beszélgetünk a Rózsafüzéről és egy-egy tizedet el szoktunk imádkozni különféle szándékokra (óvodáért, családunkért, betegekért...).

Egyszer az történt, hogy megkérdeztem a gyermekektől, hogyan hívjuk ezt a szép gyöngysort. Az egyik fiú kedvesen ezt válaszolta: „szent füzet”. Bizony nem járt távol a lényegtől. Ugyanis a Rózsafüzér imádsággal fellapozzuk Üdvöztőnk életét, üdvösségünkért tett cselekedeteit. Mintegy rövidített, imádságos Szentírás. Első látásra furcsáljuk talán, miért mondunk annyi Üdvözlégyet. Mélyebb belegondolással, elmélkedéssel rájövünk, hogy mennyire alkal-

mas szeretetünk kinyilvánítására. Ugyanis akit szeretünk, értékesnek találjuk. Hányszor, és hányszor elmondjuk neki ugyanazt; mindig érdekes, mindig fontos nekünk.

Bizonyára sokszor nézünk az égre és megcsodáljuk a felhőket, vagy a tengerparton a hullámokat. Ezek sosem unalmasak. Csofálatosak, szépek, megnyugtatók, felemelők. Valamiképpen ilyen a hívó ember számára a Rózsafüzér imádsága. Megszólítjuk Jézust és az Ő Szent Anyját, Máriát. Van miért köszönetet mondani, van miért könyörögni, kérni, hálát adni.

Szép, aki naponta a teljes Rózsafüzért elimádkozza. De legalább egy tizedet próbáljunk elmondani. Jó lenne, ha gyermekeinkkel közösen. Ugyanis, ahol ketten-hárman az én nevemben együtt vannak, ott én is jelen vagyok – mondta az Üdvöztető Jézus. A Jó Isten meg fogja áldani családunkat.

Dr. Rátkai László
esperes, plébános

Egyházközségi hírek

Felújítás

Egyházközségünk elindította a plébániaépület felújítását, bár a korábban elgondoltaknál lassabb volumenű ütemben. A napokban kezdődik a tető teljes rekonstrukciója, melynek keretében teljesen új épületfát és cserépfedést kap az épület. A cserére azért volt szükség, mert az épület építésekor (1982) anyagi lehetőségek hiányában a korábban elbontott 100 éves tetőfa került fel az épületre, illetve erre pedig hullámpala került. A tetőfát a Jáki egyházközségtől vásároltuk, a cserép ugyan még nincs leszállítva, de már kifizetésre került. A tetőátépítési munkálatokat Nyul János, Király Árpád és alkalmazottaik vállalták, míg a szükséges kőművesmunkát, kéményszereléseket pedig Kelbert György (1982-ben ő építette), Sásdi László és segítők végzik. Terveink szerint a munkálatokkal október vége, november eleje tájékán végeznek a szakemberek. Időközben a templomban történt áramerősség bővítése (3 x 40 amperra) is elkészült, és az ezzel járó közműfejlesztési hozzájárulás mértékének közel 300.000 Ft-os díja is kiegyenlítésre került az E.ON villamosenergia-szolgáltató felé.

Németh T.

Nárai Templomért Alapítvány

Alapítványunk számára a felajánlható 1% személyi jövedelemadóból 48.883 Ft fog érkezni az idei esztendőben az Apeh-től. Sajnos, az idei esztendőben nem voltak olyan aktív részesei alapítványunk célkitűzéseinek terén a Náraiak, mint a korábbi években, mert a tavalyi összegnek a fele sem folyik be az idén, pedig most lenne helye a pénznek. Alapítványunk számláján jelenleg 470.956 Ft van lekötve, amelyből 120.000 Ft az önkormányzattól érkezett felajánlásomból, míg a 48.883 Ft 1% felajánlást még nem tartalmazza, ennek utalása a napokban várható, áll az Apeh közleményében.

Németh T.

2008. szeptember 21-ei egyházközségi gyűlésre
a tagok családtagjai is meghívót kaptak

Tisztelt Képviselő-testület!

Az óvodás gyermekek szülői csoportja 24 fő aláírásával szignált nyílt levelet juttatott el szerkesztőségünkbe közreadás céljából, melyet az önkormányzat képviselő-testületének címeztek:

Szülői közösségünk ezúton fordul segítségért Önökhöz, mert úgy érezzük, hogy a községünkben működő Napköziotthonos Óvodában felmerülő problémáink megoldásával egyedül már nem tudunk megbirkózni.

Az intézményt jelenleg egy olyan személy vezeti, akit a Nárai Önkormányzat képviselő-testülete (melynek Ön is tagja) nem tartott érdemesnek arra, hogy öt évre vezetővé válassza.

Döntésükkel teljes mértékben egyetértünk. A mi véleményünk is az, hogy csak olyan alkalmazottak kerüljenek gyermekeinkkel kapcsolatba az óvodába, akikben emberileg és eddigi munkájuk és mesterségbeli tudásuk alapján is megbízhatunk. Mivel Nárai-ban az óvodavezető is foglalkozik a gyermekekkel, akaratunkkal megegyezően, hogy ne Simon Ferencné legyen az a további években. Ő olyan ember, aki az ideiglenes megválasztása óta eltelt rövid idő alatt is képes volt kivívni ellenszenvünket és rosszallásunkat. Amikor pedig ezt írjuk, még nem is beszéltünk az elmúlt öt év alatt felgyűlt sérelmeinkről.

Szeretnénk a tudomására hozni, hogy Simon Ferencné kifejezett akaratunk (melyet Nagyné Tanay Katalin óvónő szakmai véleménye is alátámasztott) ellenére összevonta a délelőtti és „Katica” és „Zöldike” néven szereplő két óvodai csoportot. Még a magas létszámmal működő szombathelyi óvodákban sincs egy csoportban 30-nál több gyermek. Információink szerint a 30 feletti csoportlétszám még egycsoportos óvodában is törvénytelen! Mi sem tartjuk egészségesnek ilyen sok különböző korú kisgyermek összezsúfolását.

Ezt a problémánkat szülői értekezleten felvetettük, amit a ve-

zetőnő látszólag elfogadott, és ígéretet tett a régi rend visszaállítására (külön két csoport működik tovább a megszokott módon). Azt is megígérte, hogy lépéseket tesz a Fenntartónál a működés törvényessé tételére, ami nem a csoportösszevonást jelentené. Mindezek ellenére, másnap ígéretét, és ez által bennünket is semmibe véve, ismét az összevont csoportokba kényszerültünk a gyermekeinket bevenni. Azóta sem kaptunk tőle semmilyen magyarázatot, pedig erre többször is megkértük. Ráadásul úgy intézte a műszakbeosztást, hogy ő az állandó délelőtti nevelő. Ez számunkra teljesen elfogadhatatlan, mert az ő felügyelete alatt nem tartjuk biztosítottak gyermekeink megfelelő érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődését. Ezért kérte át már több szülő Simon Ferencné csoportjából gyermekét a másik csoportba. Három kérelmet pedig, az elmúlt napokban utasítottak el ebben a kérdésben.

Kértük Önt, hogy személyes közbenjárásával járuljon hozzá, a Nárai Óvoda kétcsoportossá tételéhez! Elsősorban a délelőtti időszakra gondolunk, amikor a gyermekek fejlesztése történik, amely időben a legfogékonyabbak az új információkra. Problémánkra megoldást jelenthetne, egy fél munkaidős harmadik óvodapedagógusi státusz megteremtése. Így ebéd után is dolgozna egy óvónő, aki vállalná az állandó délutáni műszakot. Ezáltal az óvoda nyitvatartási idejében végig szakképzett pedagógus lenne a gyermekeinkkel. Úgy gondoljuk, mivel az önkormányzatnak az óvodákon kívül más intézményt nem kell fenntartania (iskola hiányában), anyagilag is megoldható lenne a harmadik óvónő fél-munkaidős felvétele.

Az addig elkövetkezendő időben pedig kifejezetten követeljük, hogy délelőtt Nagyné Tanay Katalin óvónő hozzáértő és általunk nagyra becsült felügyelete alatt legyenek gyermekeink! Gyermekeink érdekében sürgős intézkedést várunk!

Nárai, 2008. szeptember 22. Tisztelettel:

24 szülő aláírása

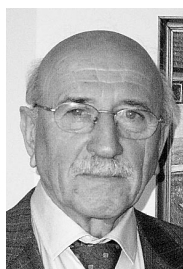
A Nárai temető a Nemzeti sírkert részévé vált

A Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti bizottság 2007. március 21-én tartott ülésén a Nemzeti Sírkert részévé nyilvánította a Nárai temetőt, azon belül is a Náray-Szabó sírhelyet, melyet a Magyar Közlöny 2007/173. számában tett közzé. Az indoklás szerint, a Magyar Állam így adózik Náray-Szabó István kémikus, krisztallográfus, egyetemi tanár, dékán, feltaláló, a Magyar Tudományos Akadémia tagja előtt, aki valótlannul és érdemtelenül lett koncepció per elítélte.

A jövőben talán illik megemlékezéseink során érdekeit felemlíteni, és nem utolsósorban megfontolandó munkásságának és érdemeinek – a Magyar Állam után – Nárainak is elismerni, és emlékét utcanév formájában az utókor számára megőrizni, illetve a temetőben táblával, méltó módon jelezni az idelátogatók számára, hogy temetőnk a Nemzeti Sírkert része.

Németh Tamás

Zöld sarok – Mit tegyünk a használt akkumulátorokkal és elemekkel?

Akkumulátorokat, elemeket manapság a legnagyobb természetességgel használunk mindenféle készülékben. De hova tegyük őket, ha kimerültek és már nem használhatók? Semmi esetre sem szabad őket egyszerűen a háztartási szemétként dobni! Egyrészt sok mérgező anyagot tartalmaznak (pl. ólom, higany, kadmium), másrészt pedig olyan anyagokat, melyek újból felhasználhatók (vas, cink, mangán).

Gyűjtjük tehát a kimerült akkukat, elemeket és adjuk le őket az erre kijelölt gyűjtőhelyeken! Németországban minden kiskereskedelmi vállalat, így a szupermarketek is, kötelesek üzletükben egy gyűjtőhelyet kijelölni, ahol ezeket le lehet adni, de úgy tudom ez a szabályozás Magyarországra is vonatkozik, így ezeken a helyeken bárki a természet károsítása nélkül tud megszabadulni e veszélyes hulladéktól.

Egyébként ideje lenne, ha Nárai-ban is lenne egy-két olyan hely, ahol különböző konténereket lehetne felállítani a szelektív hulladék (üveg, papír, konzerves doboz stb.) gyűjtésére.

Péntek László

Mesélő krónikák – a Nárai erdő sötét titkai

Máig számos titkot, sok szörnyűséget rejt a Nárai erdő. Most ezekből szedtem össze egy csokorral:

Pataki Ferenc Sz. Márkón (Veszprém vm.) született 1872. június 30-án, eredetileg Schnellbach néven. Iskolás éveiben a bencés rend növendéke volt. Kutrovác Ernő szentelte pappá 1898. július 6-án. Káplán volt Máriafalván (1898-1900), Senteleken (1900-1903), Pinkafőn (1903-1905), plébánoshelyettes Németszentgróton (1905-1906), majd plébános ugyanott 1906-1917). Ezután helyezték Pornóapátiba plébánosnak ugyancsak 1917-ben, amely tisztséget 1921. október 5-én politikai gyilkosság által bekövetkezett haláláig töltött be. Halála után felettesei az alábbi közleményben tudatták halálát:

„Szomorú szívvel tudatom Pataki Ferenc pornóapáti plébános halálát, aki a nyugat-magyarországi politikai zavaroknak áldozatává lett. A nyáron tartott közös lelkigyakorlatokon példás buzgósággal vett részt. Mivel ellenségei már hosszabb idő óta támadták, a Nyugat-magyarországon lefolyt eseményekre való tekintettel tanácsoltam neki, hogy a nyugalom helyreálltáig ne menjen vissza plébániájára. Ő azonban ártatlansága érzetében és híveit nem akarván a nehéz időkben egyedül hagyni, hazament Pornóapátiba. Október 5-én az éj leple alatt ismeretlen egyének behatol-

tak a plébániaházba és a plébánost elhurcolták. Harmadnap a szomszédos Nárai erdőben találták meg összeroncsolt holttestét. Az egyszerű lelkű és buzgó paptársat, kit árván hagyott hívei bánkódva siratnak, az oltártestvérek különös megemlékezésébe ajánlom.” Gyilkosai a mai napig ismeretlenek.

A II. világháború zúrzavaros időszakában történt a következő rejtélyes eset Náraiban 1942 novemberében, amikor is már javában zajlottak a háborús események. Vitéz Vámos Győző főhadnagy rejtélyes körülmények között egy vadászat során nem messze Náraitól, az erdőben egy lövés következtében életét vesztette. A krónikák tanúsága szerint vadászbaleset áldozata lett.

Nem is olyan régen, az 1990-es évek elején történt az alábbi eset, melyről a sajtó is több esetben hírt adott, köztünk élő gyilkosok címmel. Egy kőszegi fiatalembert az egyik szombathelyi szórakozóhelyen novemberben látták utoljára, majd hónapokkal később, tél végén a Nárai erdőben találtak rá. Mivel a hó alatt konzerválódott a holttest, azt sikerült megállapítani, hogy bűncselekmény áldozata lett a fiú. Poligráfós kihallgatás is történt az ügyben, de végül vádemelés nélkül szűnt meg az eljárás. Gyilkosa máig ismeretlen.

Németh Tamás

Nárai főzőcske – Vargányás lasagne

Elkészítési idő 25 perc, sütési idő 35 perc. Hozzávalók 4 személyre: 6-7 lap lasagnetésza, 100 g vargányagomba, 100 g ementáli vagy gouda sajt, 2 fej lilahagyma, 250 g ricotta (olasz túró), 2 dl tejföl, 2 teáskanál szárított bazsalikom, Fél teáskanál csili fűszer, 1 teáskanál őrölt zöld kardamom (fűszer), 3 evőkanál hidegen sajtolt olívaolaj, 1 db tojás, Tengeri só, Kotányi vargányás fűszerkeverék.

A sütőt 175 fokra előmelegítjük. A gombákat félbe vágjuk, majd vékonyan felszeleteljük. Egy kisebb edényben az apróra felkockázott lilahagymát kevés olajon megpároljuk (3 perc), majd a gombát hozzákeverjük, és 1 percet pároljuk. A sajtot lereszeljük. Egy tálban összedolgozzuk a ricottát, a tejfölt, az olajat, a tojást, a bazsalikomot és a párolt vargányát. Fűszerezzük (csili, zöld kardamom, fűszerkeverék), sózzuk. Egy kb. 30x11x6 cm-es tűzálló tálat vékonyan kiolajozunk, majd 3-4 kanál keverékkel vékonyan kikenjük a tál alját. Belehelyezzük a lasagnelapokat, majd rásimítunk 3-4 evőkanállal a keverékből és szórunk rá a sajtból. Ezt ismételjük, amíg a keverék el nem fogy. Legfelülre lasagnelap kerül a megmaradt túrós keverékkel, és sajt a tetejére. Óvatosan lenyomkodjuk a tésztát, hogy az oldalán a keverék kibuggyanjon, majd lefedjük fóliával, és 35 percig sütjük. Miután kisült, hagyjuk állni 10-15 percet, majd kockákra vágjuk és tálaljuk. JÓ ÉTVÁGYAT! Kedves Olvasóink! Szeretettel várunk bevált recepteket Önöktől is, akár fényképpel is!

Marton Melinda

Kovács Ramóna: A rab madár

„Rab madár vagyok én
kalitkába zárva
gyötörve kínoz
a szabadság vágya.”
Kínozva gyötör,
de mindhiába
ide vagyok én
kalitkába zárva.
Bús kicsi madár
egyedül és árva,
elrepülne, de el van
törve szárnya.
A többi madarat
nézi sírva, várva,
hátha újra tollas
lesz majd végre szárnya.
Hangosan síkít
kicsi szíve fájva:
ha fel tudna röppenni
a messzi fenyőfára!
Fel is röppennék én
ha annyira nem fájna,
ha nem lenne sorsom
börtöne bezárva!
Mert:
„Rab madár vagyok én
kalitkába zárva
gyötörve kínoz
a szabadság vágya!”

2007. 01. 17.

Régmúlt idők aratása, masinálása (cséplése) Náraiban

A 2008-as esztendőben augusztus 15.-re megynkben is befejeződött az aratás-cséplés. Modern, nagyteljesítményű kombájnok végeztek ezt a jelentős munkát. Egyszerre. Már faluhelyen sincs külön aratás és cséplés. Alapvetően, mondhatni teljes mértékben különbözik a mostani aratás-cséplés a régi idők aratásától, masinálásától. Össze sem lehet hasonlítani a régi munkákat a mostanival. Sem fizikailag, sem technológiájában, sem a falusi lakosság tömegének részvétele kapcsán.

Lássuk, hogyan zajlott az aratás régen, különösen az 1945 előtti időkben! Akkoriban bizony nem géppel, hanem nehéz, embert próbáló erővel, energiával, kézzel történt az aratás. A gépeket nem ismerték még az aratók. Lényegében majdnem az egész falu részt vett a munkában, szinte kihalt volt akkoriban a község, az emberek kora reggeltől késő estig szorgoskodtak a mezőkön. De azt is látni kell, hogy nem mindenki egyformán vette ki a részét az aratásból. Faluhelyeken voltak az úgynevezett „részes aratók”. Különösen azok tevékenykedtek így, akiknek egyáltalán nem, vagy csak pár hold földjük volt, azaz a szegényebb rétegek. „Agrárproletárok”, „kis parasztok”, „szegény parasztok”. Ők egy-egy módosabb gazdnál arattak részesedésért. Ez azt jelentette, hogy a learatott gabonának minden tizenegyedik keresztjét vagy mázsáját kapták fizetésül. Ez volt a részes aratás lényege. Ennek megértéséhez tudni kell, hogy mi volt az a gabonakereszt és milyen volt az aratás technikája.

Fő módszer tehát a kaszával történő learatás, a lábon álló gabona levágása jobbról balra, a még álló gabonához való terelése. Ezt végezte a kaszás. Utána jött a marokszedő, aki a levágott gabonát sarlóval összegyűjtötte és „marokba”, kötegekbe rakta. A kaszás bekötötte kötélfával, és kész volt a kéve. Ezután megkezdődött a kévek összerakása keresztbe, ezt követte a kepebe való rakása. Egy keresztbe 20 kévet raktak, ezt követte a kepelés. Egy-egy kepebe általában 4-5 keresztet raktak. Minden tizenegyedik kereszt lett az aratóé. Bizony mindez nem volt könnyű munka. Kicsinyek készítettek a kötelet, sokszor már 7-8 éves gyerekek szorgoskodtak, gyakran mezítláb a bökös tarlón. Az uradalmakban, a földbirtokosoknál bandában 10-12 pár aratott egymás után sorban. Az élkaszás az élen diktálta a megfelelő iramot. Kicsit több földdel rendelkező paraszt a családjával együtt végezte el a saját földjén az aratást. Ott nem részesedett senki, hiszen a saját gabonáját aratta. A módosabb, gazdagabb parasztnál történt a részes aratás.

Náraiban általában július hónapban történt az aratás, egy hónapig. Egy hétig a rozst, egy, másfél hétig a búzát, majd az árpát és a zabot aratták. Az árpa aratása külön gondot jelentett, mert azt nem szabadott egyszeribe bekötözni a levágása után. Ezt a gabonát marokba szedése után egy-két napig szárogatni kellett és csak utána lehetett bekötözni. Bizony sokszor volt olyan idő, amikor megázott és utána többször forgatni kellett. Mert akkor is voltak jó esők, zivatarok. Az aratók ilyenkor a kepebe bújtak, vagy futottak haza, hogy meg ne ázzanak. Nagy vonalakban így zajlott az aratás. A kepekben összerakott gabona 2-3 hétig kint száradt a földeken, utána hordták haza a gazdák. Otthon kazlakba vagy pajtákba rakták, és várták, hogy rájuk kerüljön a sor a masinálásban, cséplésben. Az aratás után tehát megkezdődött a gabona cséplése, masinálása. Általában augusztus első hetétől szeptember elejéig tartott a gépi cséplés. A kézi cséplés (mert az is volt) szeptember, október hónapokban zajlott.

Náraiban öt masina dolgozott. Guttman Andrásnál kettő, Horváth Imrénél, Hernáth Pálnál és Deze Gábornál egy. A cséplőgépek mellett nyolc-tíz felnőtt férfimunkás és öt-hat kisegítő asszony, lány tevékenykedett. Minden gép mellett természetesen ott voltak a gépészek is. Három masinát a tulajdonos kezelt, csak a Guttman családnál dolgozott két gépész, a fiúk: Guttman Miklós és Guttman Antal, kiváló szakemberként. A Guttman nagygép mellett kettő zsákoló, egy etető, két kéveadó, négy nyársaló, egy kazalrakó és természetesen a gépész dolgozott. Ez mellett egy zsákos lány, egy kévemetsző, egy pelyvás, egy törekés és két szalmavágó. A kisegítő dolgozókról a férfimunkásoknak kellett gondoskodni, azaz felfogadni a masinához. A masináknak megvoltak a helyeik, házaik és sorban egymás után végezték a munkát. Ahol

*Kézi aratás és cséplés régen
(Dr. Guttman Miklós felvétele)*

több volt a gabona, ott természetesen tovább tartott a cséplés. Például az Eörsy földbirtokosnál majd két hétig ment a masina. Még az Eörsy erdőközbe is ki kellett húzatni a gépet, hisz ott is sok kazalba rakott gabona volt.

A cséplés végeztével majdnem minden gazda kis áldomást adott pár pohár borral, amit a munkások szívesen fogadtak. Nehéz, sok fizikai erőt, sőt ügyességet követelő munka volt a masinálás. Zsákoláskor a 60-70 kg-os búzászsákok emelgetése, a padlásokra, hordókba való hordása embert próbáló volt. Nem volt könnyebb a nyársalás sem, amikor a kicséplést szalmát a kazlakhoz hordták. Nem beszélve a masina etetéséről. Szinte külön szakképzettséget követelt a kazalrakás, mert a rosszul megrakott kazalba beszivároghatott a víz. Az ilyenkor megrothadó szalma nagy kárt okozott a gazdának. A poros levegő együtt járt ezzel a munkával. Különösen akkor, ha a pajtákban kellett dolgozni és a szél visszaverte a port. Az aratásnál a mezőn ugyan tiszta volt a levegő, de sokszor a hőség volt nagy. A masinánál a meleg is nagy volt és a port is nyelni kellett, amit a cséplés okozott. Különösen az árpa cséplése okozott sokszor igen nagy port és még csípett is. Nem beszélünk még a munkadíjról, a részesedésről. A masinálók bérét természetben fizették. Minden tizenegyedik mázsa gabona után egy mázsát kaptak a férfi dolgozók. Ez volt a részesedés. Egy masinálási időszak alatt úgy általában 10-13 mázsa gabonát lehetett keresni. A segédmunkásokat a férfi dolgozók két mázsa gabonával fizették ki. A megkeresett gabonát a géptulajdonosok házaikhoz hordták, és a masinálás után a részesedést megfelelő arányban szétmérték. A rozsból kézzel cséplették, verték ki a magnak valót, mert a rozszalma volt alkalmas a zsúp elkészítésére,

ezért nem szabadott összetörni. Nagy szükség volt erre, mert sok zsúpos ház volt a faluban. Ezeknek a tetejét évről évre fel kellett újítani. Nem kis hozzáértést követelt a „hákkerozás”, a rozs tisztítása. A zsúp kettőzése és a háztetőkre felkötése is szaktudást kívánt. Kiváló szakemberek voltak a kettőzők, zsúpolók, többek között Palotai József és Völgyi János.

Összegezve így zajlott a régi időkben az aratás és a cséplés. Nem azért írtuk le mindezt, mert visszasírjuk a múltat. Csupán szeretnénk, ha a mai

fiatal generáció is megismerné dédapái, nagyapái életének, munkájának egy fontos részét. Mert csak így lehet megítélni életüket, munkájukat és sok tanulságot vonhatunk le a jelenre is. Így tudunk csak lépést tartani a mostani fejlődéssel. Aki nem tanul a múltból, a jelent sem ismeri és lemarad a jövő fejlődéséről is. Igazuk van az irodalmároknak, mikor hangsúlyozzák: „Hajt, fut az idő gyorsan, rohamosan elszáll, ha felülünk, felvesz, ha lemaradunk nem vár.” N. J. visszaemlékezése alapján.

Marton Melinda

Közlemény

Tisztelt lakótársak! Ez év elején arról számoltunk be, hogy településünkön egy temetés kezdeti időszakában három zalai személy (két férfi: egy 40 év körüli magas, mackós testalkatú, kopaszodó, egy 30 év körüli vékony, kb. 170 cm magas, és egy 30 év körüli vékony testalkatú, hosszabb hajú nő) megkísérelte a Hősök tere útszakaszán parkoló kb. 20 személygépkocsi feltörését. Akciójuk csak azért nem járt sikerrel, mert megzavarták őket, sőt a menekülésükről fénykép is készült.

Most ismét szomorú eseményekről számolhatok be: ismeretlenek nagyobb összeget és ékszereket tulajdonítottak el egy bezárt lakásból, és több hasonló cselekmény is történt. Az ügyekben jelenleg is tart a nyomozás, nem zárható ki, hogy ezúttal is ne távolról érkezők lettek volna az elkövetők. Erre utalhat, hogy a környező településeken is fordultak elő hasonló cselekmények, és az esetleges szemtanúk sokszor szinte idegen házalókról számoltak be.

Fontos: ma már nem igaz az a mondás, hogy az alkalom szüli a tolvajt! Vannak olyan csoportok, amelyek ebből élnek, és szervezett módon, előre megírt forgatókönyv szerint hajtják végre tettüket. Feltételezhetően házalás címén végigjárják napközben a falvakat: edényeket, paplanokat, ruhaneműket, evőeszközöket stb. árulva, de gyakori még, hogy diófát, illetve régiséget keresnek megvételre, majd a szerzett tapasztalataikat utca, házszám szerint összeírják egy füzetben. Felírhatják, melyik házban hányan, és kik élhetnek, megfigyelik mozgásukat, és „kifaggatják” a velük szóba álló többnyire korosabb személyeket. Keresik a potenciális áldozatokat: idős, lehetőleg fiatalabb generáció nélküli egyedül élő nyugdíjas személyeket, ahol nincs autó a háznál, és akiknek feltételezhetően nincsenek napi anyagi gondjaik. Bármilyen hihetetlen, szakavatott módszerrel szelektálnak, idegenként azonnal kiszűrjük, hogy melyik házban lakhatnak egyedülálló idősebbek. Tévhit, hogy a régebbi házakra utaznának, a házaló a függőnyt nézi! Ahol megsárgult, avittas, tudják ott nincs fiatal, ott egyedül élő idősebbek lakhatnak! Az ilyen célszemélyek csoportjait aztán tovább figyelve alkalmas pillanatban a lakásukba besurranva, elsősorban erőszak alkalmazása nélkül kizárólag pénzre, ékszerekre, kisebb, feltűnés nélkül mozgósítható vagyon tárgyra utaznak. Az esetek többségében sajnos az elkövetők kézre kerítése és a tett bizonyítása nem könnyű, a kár megtérülésére pedig még annyi esély sem mutatkozik, éppen ezért a legfontosabb a megelőzés! Nem hiszem, hogy a Náraiban élőknél házalóktól kelljen beszereznie a fenti portékákat. A kedvező ár pedig eleve gyanús kell, hogy legyen. Ezért fontos:

- Ne álljunk szóba házaló idegenekkel!
- Kérdezzük meg, mennyi a garanciaideje a termékének, számlát, nyugtát tud-e adni!
- Lehetőleg semmit se mondjunk nekik, határozottan közöljük:

„...és kedves Hölgem/Uram, a beszélgetést már itt be is fejeztük, további jó napot!”

– A válaszokkal is vigyázzunk, ezek árulnak el rólunk a legtöbbet! Ha azt a választ kapják, hogy: „én egyedül élek, öreg vagyok, nekem már nincs szükségem ilyesmire”, akkor garantáltan felkerülhet az illető a listájukra, és kifigyelik a mozgását, ellenben ha azt válaszolja: „nekünk nincs szükségünk ilyesmire, mert a fiatalok mindent meghoznak, amire a családjukban szükség van” akkor odébb állhatnak, mondván többen lakják a házat. Fontos ezt mondani akkor is, ha az illető egyedül él, és nincs gyermeke sem. Azt a látszatot kell kelteni, hogy a házban együtt él fiatalabb és idősebb generáció egyidejűleg.

– Lehetőleg senki ne tartson otthon nagyobb összeget, a bank sokkal biztonságosabb, ráadásul ők fizetnek is kamat formájában azért nekünk, hogy őrizhették pénzünk.

– Cseréljék le a régi megsárgult, több évtizedes függönyöket új, modernre az utcáról látszó ablakokon, és ne felejtsek el tisztán tartani, hogy mindig hófehér legyen! Az ilyen helyen garantáltan nem próbálkoznak, mert feltételezik, hogy fiatalabb generáció (is) lakja a házat! A besurranók és házalók titka ez: a függöny alapján döntenek el, hogy becsengetnek-e egy házba!

– Fontos az egymásra figyelés. Minden utcában legyen legalább két olyan személy, aki felírja a számára ismeretlen, rövid időre megálló, lassan közlekedő autók típusát, színét, rendszámát, és a dátumot egy füzetbe, esetleg mennyi időt töltött ott. A tények azt bizonyítják, hogy a besurranók többször visszatérnek ugyanoda. Mivel a tolvajok is autóval közlekednek, óhatatlanul is felírásra kerülhet a rendszámuk, és az ilyen tolvajlások után egy ilyen lista jó szolgálatot tehet a rend őreinek, hiszen ők képesek beazonosítani az autók tulajdonosait, és jó kiindulópont, és egyben bizonyítékul is szolgálhat, mivel az ilyen elkövetők között valószínűsíthetően visszaesők is vannak. Aki ilyen listát vezet, az eset után azt teljes diszkrécióval közölheti a rendőrrel.

– Miért van az, hogy a besurranó egy számára idegen lakásban is percekben belül felleli a készpénzt, ékszereket? Mert van rutinja, hogy hol keresse, másodszor pedig gyakori módszer, hogy egyszerű fémkeresővel végigpásztázza a szekrényeket (ma már néhány ezer forintért bármelyik játékboltban, szupermarketben a gyerekjáték részlegen beszerezhető), és ezzel dolgozik. Mivel a mai papírpénzek is fémszállal ellátottak, ezért ezeket is kijelzi a műszer, főleg ha nagyobb az együtt tartott készpénz mennyiség, nagyobb a jel, egyszerűbb a felkeresés. Az ékszereket is szintén jelzi a műszer, akár asztalon, szekrényen keresztül is! Ezért fontos nemcsak a kapuk, bejárati ajtó, hanem a helyiségek zárva tartása is, és az értékek szakszerű álcázása is (akár egy működésképtelen elektronikai készülékben, nehezen nyitható, jól álcázott trezorban stb.).

A bűnözők távoltartása közös érdekünk, ezért aki figyel a szomszédra, azzal saját magára is figyel!

Németh Tamás

Falunapi rendezvény

2008. július 19-én, szombaton tartotta a Nárai Önkormányzat az idei falunapi rendezvényt. A falunap reggel 8 órakor az Arany Oroszlán Kupa labdarúgótornával indult a sportpályán. Ezt követte 9 órakor a szentmise a templomban. Itt elhangzott, fontos az együvé tartozás, fontos a közösség(ek) ápolása, szükségeselek az ilyen rendezvények, hogy az összetartozását a köz(ös)ség ilyen formában is kifejezésre juttassa. Hallhattuk, hogy Náraiban már alapítása óta többször is kinyilvánította együvé tartozását írásban a község (nyilván tettekben még gyakrabban), és itt évszámok is elhangzottak ezer esztendőre visszame-

taesttel, tábortűzgyújtással, szalonnasütéssel, sőt spontán szerveződött póni lovaglással is. A nap keretében az Önkormányzat szarvaspörkölttel várta a megéhezett látogatókat, amely Lóránth József (és a hölgykoszorú) szakmai segédletével főtt. A meghívón közöltek kívül további támogatók voltak a Nárai Erdőbirtó-

nőleg. Ezután a Millenniumi parkban kezdetét vette a főzőverseny, és a kulturális műsorok sokasága. Az érdeklődők megtekinthették Kőszeg város Mazsorett csoportját, a Szamóca gyermekszínház műsorát, Kelet-Kapuja Al-Dahari hastáncosok bemutatóját, de volt Amerikai futball-bemutató is. Mindez mulatós nő-

kosság és az Aranypatok Vadásztársaság. Aki eljött jól érezte magát, köszönet érte, aki nem jövőre bepótolhatja!

Németh Tamás

Helyreigazítás

Előző számunkban megjelent, „Nárai futballpálya születése...” című írásomban egy mondatot javítani szükséges. Nevezetesen: „Ezek után itt rendeztük az első meccsünket a MADISZ és a KALOT között 1946-ban.” (M. M.)

Sportélet – labdarúgás

A Nárai Sportkörnél a nyáron vezetőségváltás történt, mivel a régi elnök Rozmán Pál nem vállalta tovább az elnöki teendőket. A Sportkör új elnöke Koltay István lett. Ügyvezető elnök Kurcz Ernő, technikai vezető Szakály Tamás, szakosztályvezető Hegedüs László, a pénztárosi posztra pedig Hertelendy Betti került megválasztásra. A vezetés az átvétel után szembesült csak igazán a nehéz anyagi háttérrel. Nevezés, játékkendély és az egyéb elmaradt tartozások majdnem az egész II. félévi önkormányzati támogatást elvitte. E nehéz indulás ellenére, az új vezetés nagy elszántsággal és munkával szeptember hónapban már a mínusz ellenére pozitívvá tette a sportkör helyzetét, egyesületünknek ugyanis sikerült szponzorokat találni. Az AGRO-ALFA Kft. 120.000 forinttal támogatta csapatunkat, amelyből egy garnitúra szerelést vásároltunk, amelyet Király Géza az AGRO-ALFA Kft. ügyvezetője adott át személyesen búcsúkor, és a továbbiakban is biztosította a csapatot támogatásukról. A kapu mögötti dróthálót Molnár László drótfonó

mester ingyen készítette el és szerelte fel, a bírói öltözt Kurcz Ernő saját járólappal burkolta le, az őszi folyamán pedig Szakály Tamás a fűnyírást saját gépével ingyen végezte el. További támogatásokat is kaptunk, a Vörös Dominó Kft.-től 50.000 forintot, Putz Attilától 30.000 forintot, Szecsődi Dezsőtől 20.000 forintot, míg Hegedüs László 15.000 forinttal támogatta csapatunkat, az egyéb támogatáson felül.

Az öltözők járólapozása, a zuhanyzók csempézése, a férfi wc átalakítása, valamint az öltözők faburkolatának elkészítéséhez várjuk a falu vállalkozóinak és az önkormányzat támogatását. A pálya hátsó kapu mögötti labdatartó háló tartóit is szeretnénk elkészíteni. Sajnos a csapat is gyengült, Schnalzer László, Hende László és Gerencsér Zoltán Sorkifaludra távozott, Németh Bence a Király Sz. S. E-hez igazolt. Jákról visszaigazolt Bendik László, és Bendik Balázs, és a faluba költözött, régen Tanakajdon is játszó Vajda Gyula igazolt hozzánk. Az ifi csapatból Draskovics Dániel került a felnőtt csapathoz. A nehézségek ellenére is a 10. hely közelébe várjuk a csapatot a bajnokság végére.

Sporttársi üdvözléssel:

Koltay István
sportkör-elnök